

Ville Okkonen

EVA patosi sosiaalireformismia

Jukka Tarkka (HAik 4/2013) moitti artikkelini (HAik 3/2013) lähtökohtia ideologisiksi ja esitti oman tulkintansa Elinkeinoelämän valtuuskunnan perustamisesta sekä järjestön suhteesta SDP:n johtoon. Tarkan mielestä sivuutin keskeisiä tosiasioita EVA:n roolista 1970-luvun puoluepolitiikassa ja yhteiskunnallisen ilmapiirin muokkaamisessa. Tarkan mukaan EVA perustettiin purkamaan lukkiutunutta poliittista ilmapiiriä ja patoamaan kommunismin sekä Neuvostoliiton vaikutusta.

Artikkelissani argumentoin lähdepohjaisesti, että EVA perustettiin vahvistamaan ei-sosialististen puolueiden asemaa ja yhteistyöedellytyksiä. Aluksi EVA ei tavoitellut suhteita SDP:n ylimpään johtoon, vaan toteutti huomattavan vaalioffensiivin koko vasemmistoa vastaan.

EVA:n lähdemateriaali asettaa tutkijan kotimaisten yhteiskunta-, talous- ja puoluepolitiikan äärelle. Julkisen sektorin laajeneminen, valtio-sääntöuudistus sekä tulkinta vasemmiston eheytymisestä käynnistivät elinkeinoelämän aikaisempaa koordinoitumman vastareaktion. EVALaiset kokivat valtiollisten valtarakenteiden vahvistumisen ja vasemmiston paineen uhkaksi elinkeinoelämän itsenäisyydelle ja yhteiskunnan sisäiselle vapaudelle.

Synkimmissä EVA-skenaarioissa valtiollisten valtarakenteiden vahvistumisen katsottiin avaavan portteja hallitusmuodon omaisuussuojasääntöuudistuksen väljentämiselle, yksityisomaisuuden sosialisoinnille ja suunnitelmataloudelle. Lähdeaineiston sallimissa rajoissa muodostin EVA:n yhteiskunnallisista havainnoista kontekstin, jossa painottuivat syksyn 1975 eduskuntavaalit, vasemmiston menestyminen gallupeissa ja vasemmistoenemmistöisen eduskunnan

mahdollisuus. EVA:n aktivoituminen vaaleissa ei perustunut kommunistien vyörytykseen, vaan koko vasemmiston mahdolliseen menestykseen.

Tarkka on oikeassa siinä, että kuvaukseni jättää EVA:n ja SDP:n suhteet ylimalkaisiksi ja ehkä merkityksensä puolesta syrjään. Toisaalta artikkelini pääkysymys ei ollut EVA:n ja SDP:n suhde. Viittasin vain Mika Tiivolan ja Max Jakobsonin aikalaiskommentteihin, jotka korostivat SDP:n sosialisoinnissuunnitelmien jatkuvuutta ja työväenliikkeen pyrkimyksiä keventää valtiopäiväjärjestyksen määränemistösäädöksiä.

Välittömästi perustamisensa jälkeen EVA järjesti vaalitukea oikeistolle ja keskiryhmille sekä rahoitti porvarillista järjestökenttää, kuten Vaipan koulutuksen tukisäätiötä (VKTS) ja Suomalaisen Yhteiskunnan Tuki -säätiötä (SYT). Siksi on vaikea hyväksyä Tarkan tulkintaa EVA:sta lukkiutuneiden asenteiden purkajana. Yhtä hyvin voisi sanoa, että EVA purki uudistuneita yhteiskunnallisia asenteita ja siten pyöritti historian pyörää taaksepäin. 1970-luvulla kommunismin eristämisestä ei vallinnut samanlaista konsensusta kuin 1950-luvulla.

Tarkka väittää, että EVA toimi ”kommunismia vastaan ja torjuakseen Neuvostoliiton vaikutuksen Suomen politiikkaan”. Kommunismia kuitenkin tulkittiin melko laajasti. EVA:n tukema koulutuspoliittinen väki piti esimerkiksi opetusministeri Ulf Sundqvistia hitaan vallankumouksen valmistelijana ja kesän 1974 koulujärjestelmälain 14 §:n muutosta sosialismin vyörytyksenä. Riittikö kommunismin kriteereiksi epämieluisa sosiaalidemokratia tai sosiaalireformismi? Yksityisoppikoulujen liiton ja EVA:n rahoittaman VKTS:n aktiiveille peruskoulu-uudistus merkitsi sosialismin etenemistä, mutta työväenluokkaisten perheiden lapsille sosiaalisen nousun mahdollisuuksia. EVA:n tukema VKTS vastusti nimenomaan sosiaalidemokraattista koulutuspolitiikkaa. Länsinaapurin sosiaalidemokratia ja lujatahtoinen Olof Palme tarjosivat varoittavia esimerkkejä demokraattisesta sosialismista.

Näin asettuu kyseenalaiseksi Tarkan väite, että EVA ja SDP vastustivat kommunismia ”pelikentän samalla puolella”. EVA ja sosiaalidemokraatit eivät olleet samassa leirissä monissakaan kysymyksissä, vaikka istuivat samoissa kokoushuoneissa.

Vasemmistolle tärkeintä olivat yhteiskunnalliset, verovaroin rahoitetut hyvinvointiudistuk-

set ja valtiopäiväjärjestyksen määrävähemmistösäännösten lieventäminen työväenliikkeen historiallisen linjan mukaisesti. Näihin myös EVA kiinnitti päähuomionsa, ei yksin kommunismiin. Sosiaalireformismi jakoi rintamalinjoja selkeämmin kuin kommunismi.